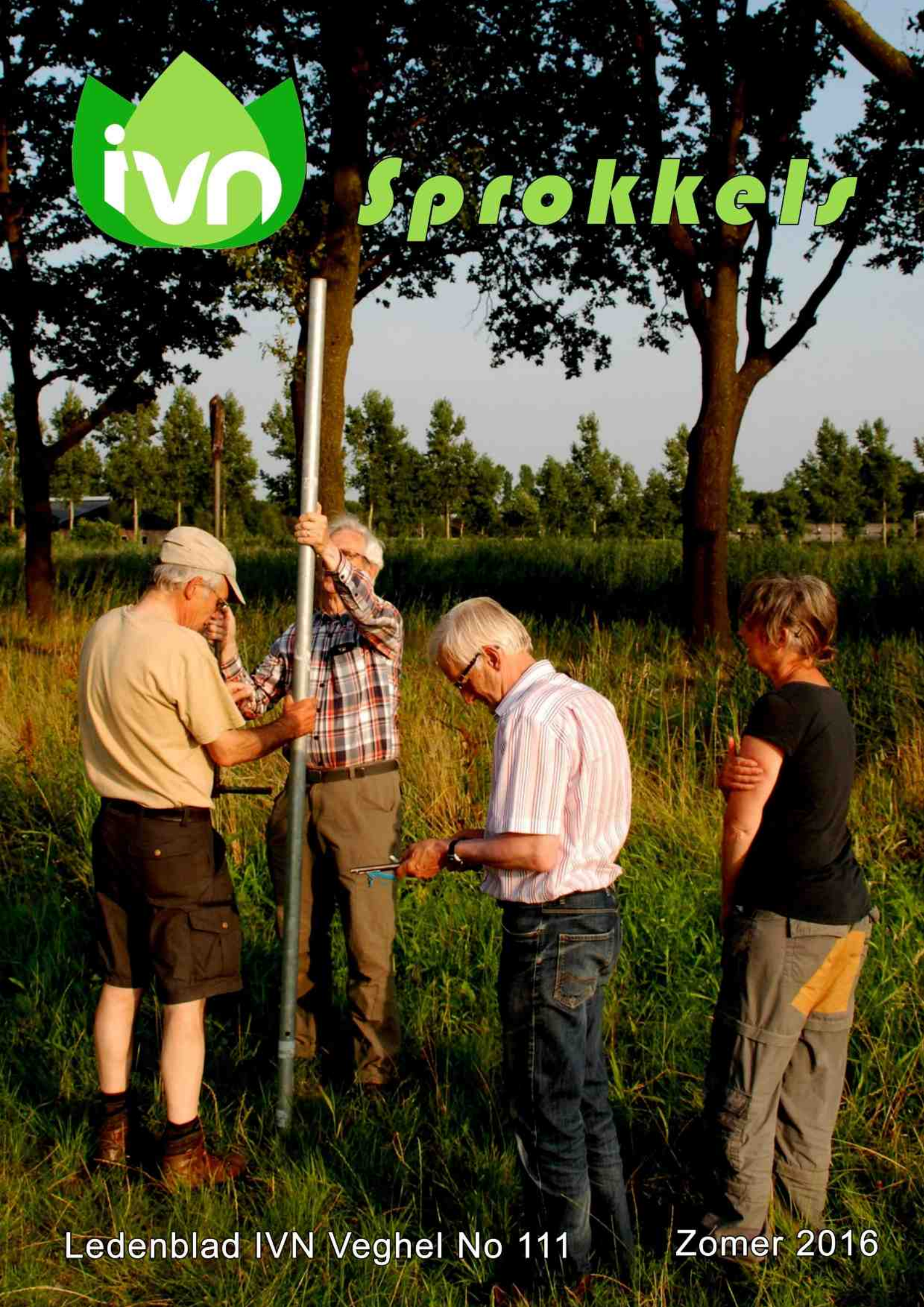

Sprokkels

Inhoud

Van het bestuur	3
Vertrouwenspersoon	3
Sjaggerijnslakken	4
Uitgestorven dieren	6 - 7
Voor- en Najaarswandeling	8
Naar Erp en Gemert	9
Excursies	10
Muurplanten Veghel	11
Deelprogramma	12
Geerbosdagboek	13 - 17
Onbemand: de teek	18
Moeilijke Wiskunde	19 - 20
Methaan en warme truien	20
Phegeavlinder	20
Doomhoek	21
Cursus Nederlandse landschappen	22
Klimaatneutraal	22
Wat is het IVN	23

Doornhoekranden

Kaftfoto: Peter Otte. Het met vereende krachten plaatsen van informatiebord akkerranden Doornhoek.Chapeau Karin! Zie blz. 21

Van de redactie

De natuur en landbouw hadden afgelopen tijd last van hevige regenval. Maar na regen komt zonneschijn. Inmiddels hebben we dagen met tropische temperaturen achter de rug.

De zomer is een mooie tijd om er op uit te trekken. Let wel op teken als je een wandeling door de natuur maakt. Over dit onbemande beestje heeft Karin leuke wetenswaardigheden geschreven.

Afgelopen tijd was het een volle agenda voor het IVN met veel excursies. Voor wie er niet bij was of wil nagenieten staan er veel verslagen in deze Sprokkels. Nu liggen de IVN-activiteiten even stil maar de redactie gaat ook in de zomer aan de slag om jullie weer een mooi blad te presenteren.

Suzanne

Bestuur en redactie

Locatie

IVN verenigingslokaal
De Buitendonk 3, 5467 DE Veghel

Bestuur

Voorzitter:

Fer Kalis
Marterweide 7,5467 LK Veghel
Telefoon.....(0413) 34 13 48

Secretaris:

Karin Koppen
Antoniusstraat 11,5469 EV Keldonk
Telefoon.....(0413) 21 02 16
secretariaat@ivn-veghel.nl

Penningmeester:

Henk van Helmond
Lavendellaar 345467BE Veghel
Telefoon(0413) 367476...06-515 534 30
Penningmeester@ivn-veghel.nl
rekeningnummer: NL09INGB 0004 1542 71

Lid en tevens vertrouwenspersoon:

Matty Meij
Parkietendonk 5.....5467 DR Veghel
Telefoon(0413) 35 00 71

Lid:

Marianne van Zeeventer
Roekdonk 2.....5467 DP Veghel
Telefoon(0413) 78 52 07

Webmaster: Geert van de Wiel

webmaster@ivn-veghel.nl
website www.ivn-veghel.nl

Redactie Sprokkels:

Maria Kordewinders-van den Tillaar
Geluckweg 45469 NA Boerdonk
Telefoon(0492) 46 33 83

Suzanne van Zutven

Peter van Beurden
Heiveld 65464 VT Veghel
Telefoon(0413) 36 57 12

De oeverzwaluwen lieten zich goed horen en even zien! Foto: G. v. Leiden

Van het bestuur

Nog even dan is het weer zomervakantie, hopelijk met mooi weer en veel zon. Normaal kijk je daar al naar uit maar nu zeker na die lange periode met ongekend veel regen. Regen die voor veel overlast en schade heeft gezorgd. Bij burgers die water in hun huis kregen maar vooral bij agrariërs die een deel van hun oogst verloren zagen gaan. Om nog maar niet te spreken over de tuinders met kassen die getroffen werden door enorme hagelstenen die al het glas aan diggelen sloegen. Extreem weer, is dat al een voorbode van de klimaatverandering? Moeilijk om te zeggen maar de verwachting is zeker dat we vaker met extreem weer te maken krijgen. Volgens veel geleerden hebben we dat ook groten-deels aan onszelf te danken door de uitstoot van CO2 als gevolg van het opstoken van fossiele brandstoffen. Het was niet alleen in Nederland extreem weer maar ook in veel landen om ons heen en elders in de wereld. Misschien helpt dit om serieus werk te maken aan vermindering van de CO2- uitstoot.

Binnen het IVN is het rustig gebleven. De grassencursus zat vol, de excursie naar de nachtzwaluwen was minder bezet. In juni was de wandeling in Eerde met ruime belangstelling terwijl de Slootjesdag maar matig bezocht werd. Aan de PR heeft het niet gelegen, regelmatig stond de aankondiging met foto en al in de krant. Wel iets om aandacht aan te geven, het is voor de gidsen en organisatoren zeer teleurstellend als er weinig belangstelling is voor hun activiteit. Na de zomer gaan we beginnen met de herfstcursus en worden voorbereidingen getroffen voor een gidsencursus. Kortom, plannen genoeg maar eerst vakantie. Allemaal een hele fijne vakantie toegewenst met veel mooi weer en mooie natuurbelevissen.

Namens het bestuur,
Fer Kalis, voorzitter

Vertrouwenspersoon

Het IVN is een landelijke vereniging waar veel met mensen samengewerkt wordt. Het is daarbij natuurlijk van het aller grootste belang dat iedereen zich tijdens die activiteiten vrij voelt en onbezorgd kan genieten.

Vandaar dat IVN landelijk aandacht besteedt aan veiligheid binnen IVN. En nadenkt over welke afspraken er gemaakt kunnen worden over de omgang met elkaar.

Het IVN-werk is veelvormig. Kleine en grote groepen. Incidentele activiteiten, projecten, samenwerking in werkgroepen. Bijzondere aandacht is wenselijk voor situaties waarin IVN-ers te maken krijgen met kinderen, jeugdigen en/of gehandicapten. Deze zijn immers kwetsbaar en vaak afhankelijk van de opstelling en het gedrag van hun volwassen begeleider(s).

Voorop staat dat IVN-ers altijd respectvol met elkaar en anderen omgaan. Dat betekent: rekening houden met de gevoelens, manier van leven, geaardheid, leefsituatie, cultuur en gedragingen van elkaar. Iedereen moet zichzelf kunnen zijn en zich kunnen ontplooiën. Zonder dat dit ten koste gaat van anderen. Daarom willen we ongewenst gedrag voorkomen. Dat kan gaan van opdringerige activiteiten tot drankmisbruik en grof gedrag, van seksuele intimidatie tot misbruik van kinderen.

Het is niet mogelijk alles via omgangsregels en afspraken

Het uitsluipen van een libel. Foto: Maria Kordewinders

uit te bannen. Een goed begin is om deze inleiding en de documenten te gebruiken voor een open gesprek over het onderwerp tussen IVN'ers binnen een afdeling of werkgroep. Met als vervolg dat men alerter wordt op niet acceptabele gedragingen van mede-IVN-ers. Om vervolgens te signaleren, bespreekbaar te maken en er 'werk van te maken' als zich zulke gedragingen voordoen.

Er is een document opgesteld getiteld: "In veilige handen" met daarin:

1. Een model voor algemene omgangsregels voor gebruik binnen afdelingen.
2. Het model voor een gedragscode voor vrijwilligers betrokken bij jeugdactiviteiten.
3. Een checklist voor risico-analyse.
4. De landelijke procedure (Protocol) voor melding van (vermoedens van) seksueel misbruik.

In een aparte bijlage vind je de aanvraagprocedure voor een gratis Verklaring omtrent het gedrag (VOG).

Het bestuur van IVN Veghel heeft de aanbevelingen overgenomen en verder uitgewerkt. Resultaat is dat voor alle gidsen die met kinderen werken een VOG (verklaring omtrent het gedrag) is aangevraagd. Daarnaast zal op de eerstkomende ledenvergadering de algemene omgangsregels besproken worden.

Tevens is conform de aanbeveling een vertrouwenspersoon aangesteld die men kan benaderen in geval men iets ongewenst waarneemt.

Voor de afdeling Veghel is **Matty Meij** bereid om de rol van vertrouwenspersoon op zich te nemen. Voor degenen die zich verder willen verdiepen in deze materie wordt verwezen naar de stukken op de website.

Fer Kalis

Sjaggerijnslakken

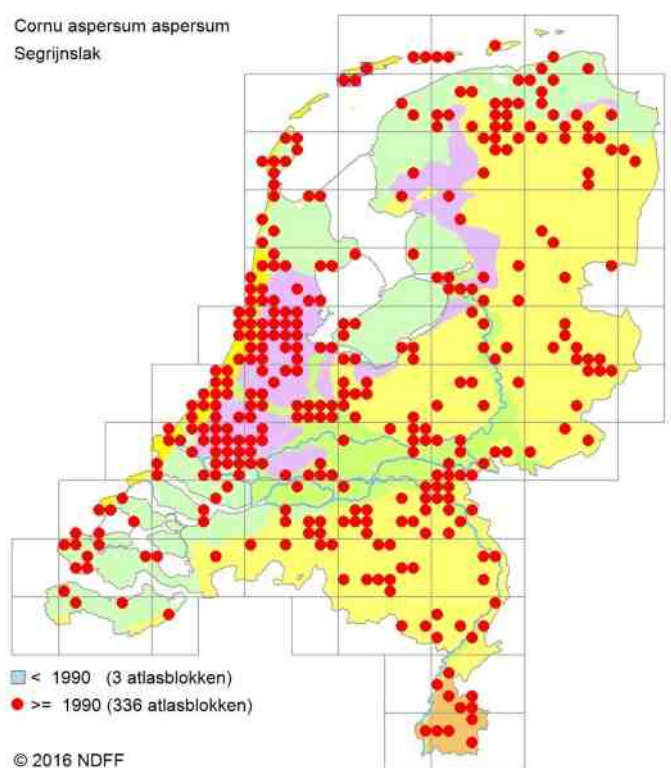
Het overkomt me niet vaak dat ik bij een plant of dier lang moet nadenken over hoe de naam ervan ook weer is. Meestal zijn het niet alleen een of meer Nederlandse namen maar ook de naam in het Latijn of een paar moderne talen erbij, springen zo uit mijn geheugen naar voren. Goed, eerst Vincent en later Pieter wisten veel meer over insecten, Gerard weet alles over vleermuizen, Antoon over paddenstoelen en als het over zeggen gaat is Ton veel beter op de hoogte, terwijl Rini echt van alles wel iets weet te vertellen. Meestal kan ik toch ook aardig meekomen. Maar van de week moest ik toch echt gaan computeren om er achter te komen wat ik nu al een paar keer onverwacht in mijn tuin aantrof. Het ging niet om een sierplant of ontsnapte siervogel maar om een huisjesslak. Het was geen tuinslak met die variabele strepen op zijn huis en ook niet een dikke wijngaardslak, maar iets daartussenin. In grootte wel flink maar geen reus, hij was donkerbruin met crème streepjes en stippen. De tuinslak is er in veel verschillende kleuren en patronen, maar dit viel er toch duidelijk buiten. De plaatjes van Google leverden al gauw het juiste beeld, segrijnslak of wel *Cornu aspersum aspersum*. Nooit van gehoord! Erger nog, een moestuinierswebsite kende het beest als een bedreiging van de bonen, samen met de naaktslakken die bij Romke van de Kaa de grote boosdoeners in de tuin zijn. Wat is er aan de hand dat ik dat niet eerder wist?

Gelukkig, er bestaat tegenwoordig zelfs een verspreidingsatlas van Anemoon, die naast de zeeschelpen ook de landweekdieren beschrijft. De meest recente gegevens over *Cornu aspersum* zijn met 335 stippen over de kaart van Nederland verspreid aangegeven, na 1990. Voor 1990 waren er maar drie hokken, op de zuidelijke helft van Terschelling, waar de soort voorkwam. Omdat de Waddenzee moeilijk terrein is voor een landslak is hij daar kennelijk jarenlang bij Oerol blijven plakken. Maar Waarneming.nl leert dat in 2004 de zaak drastisch veranderde, er waren vondsten bij Zeist, bij Huis ter Heide en bij Zaanstad, allemaal op het vasteland. Daarna ging het explosief, tegenwoordig komen er jaarlijks wel 100 nieuwe vindplaatsen bij. Het algemene verspreidingspatroon lijkt gewoon de verspreiding van de stedelijke bevolking weer te geven, alleen Centraal- en West-Friesland, Flevoland, Midden-Drenthe en de Veluwe lijken nog veilig voor de tuinboontjes. Hoe snel zo'n slak nog kan kruipen in amper tien jaar tijd!

Dat is het typische gedrag van een invasieve exoot, een soort uit het Middellandse Zeegebied, die kennelijk dankzij de zachte winters tegenwoordig hier een tafeltje dekje in onze tuinen vindt. Klimaatverandering is ongetwijfeld in het spel, maar ook de kalk in de kunstmest die onze tuincentra graag verkopen. Want dat is een stof die huisjesslakken nodig hebben voor de bouw van hun schelp. Tot de natuurlijke vijanden van de segrijnslak zouden denk ik toch vooral de zanglijster en de egel gerekend mogen worden. Die hebben het dus kennelijk goed, kijk maar eens goed bij de lijstersmidse. Overigens, de segrijnslak schijnt nauw verwant te zijn met de wijngaardslak, *Helix aspersa* is een synoniem voor de Latijnse naam. En in de keuken geldt hetzelfde, hij hapt wat sneller weg dan de echte *Helix pomatia*, omdat hij wat kleiner is, maar de knoflooksaus past er goed bij. Het grote voordeel is wel dat de segrijnslak niet beschermd is zoals de Limburgse wijngaardslak, mogelijk is hier dus toch een biologisch verantwoorde bestrijdings-

Ook Segrijnslakken houden helaas wel van een lekker blaadje.

En de lijster weet in zijn smidse vervolgens weer raad met de slak.

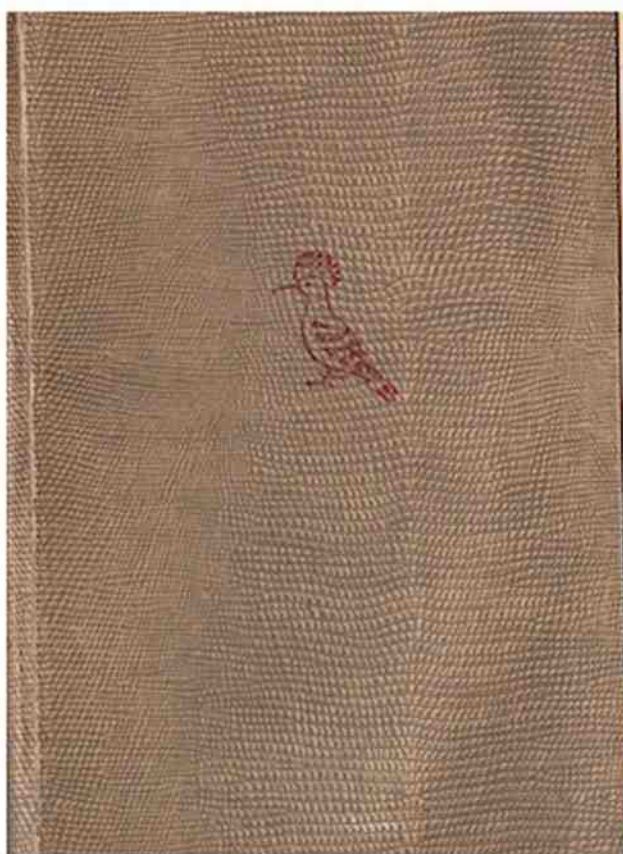
methode aan vast te knopen. Wat Marianne Thieme ervan vindt, horen we nog wel. Ik doe als vegetariër niet mee.

In Spanje schijnt het dier Caracol te heten, dezelfde naam die de Limburgers voor hun wijngaardslakken gebruiken en min of meer ook die van de Zeeuwse Kreukels of Alikruikken. De Latijnse naam Cornu betekent hoorn in de betekenis van Hoorn des Overvloeds, een tuitvormige mand waarin de oogst binnengehaald wordt. Helix betekent gewoon spiraal. Aspersum betekent gespikkeld, gevlekt.

Segrijn is de naam van een leersoort, afkomstig van haaienvellen of roggenvellen, maar eerder ook van ezels en paarden en dan vooral van de achterhand, het stuk waar de staart aan vastzit. Dat leer is nooit mooi vlak te krijgen, het is wat gebobbeld. Omdat dat meer houvast geeft, werd segrijnleer wel voor scheden en gevesten van zwaarden en sabels gebruikt. Ook boeken werden er mee ingebonden en het kaft van de oude natuurgidsen van Elsevier zoals de originele gids van Kist waren van imitatie segrijnleer. Maar in het algemeen is segrijn toch een aanduiding voor een slechte kwaliteit leer, en vandaar dat het woord in het Frans chagrin ofwel saggerijn, verdriet is gaan betekenen. Shagreen in het Engels, segrijn in het Nederlands, het komt allemaal via Venetiaans uit het Turks. Sa ri is het Turkse woord voor de achterhand van een paard. Annie M. G. Schmidt heeft ooit dat lichaamsdeel weleens met de naam kont aangeduid, maar dat is in ABN alleen van toepassing op onedele dieren zoals ezels of op schepen.

Het lied van Lapper Krispijn, over 'de vrouwen zijn vellen van haaien' dat mijn moeder zong handelde ook over de slechte kwaliteit leer die de nieuwe slak zijn naam geeft. Tuiniers zullen waarschijnlijk ook geneigd zijn het beest saggerijnslak of ellendeslak te gaan noemen. Haaienvel of ezelskont lijken ook wel betere alternatieven voor dat zo voornaam klinkende segrijnslak. We zullen hem vast nog wel eens vaker zien en dan is het goed om als IVN-gids te weten hoe je het beestje mag noemen en waarom.

Frank Lippe

Peterson vogelgids 1965

5.

Weet iemand - daar valt mij alweder
Dat schoenmakersraadselken in -
't Verschil tussen wijven en leder?
Voor mij is het klaar gelijk tin.
De wijven zijn vellen van haaien,
En leder is vel van de koe.
Ik zitte mijn schoentje te naaien,
En trekke mijn draadje toe.

Lapper Krispijn 5e couplet tekst: René de Clercq

En deze wijngaardslakken weten wel raad met elkaar. Veilig vrijen?

Uitgestorven dieren

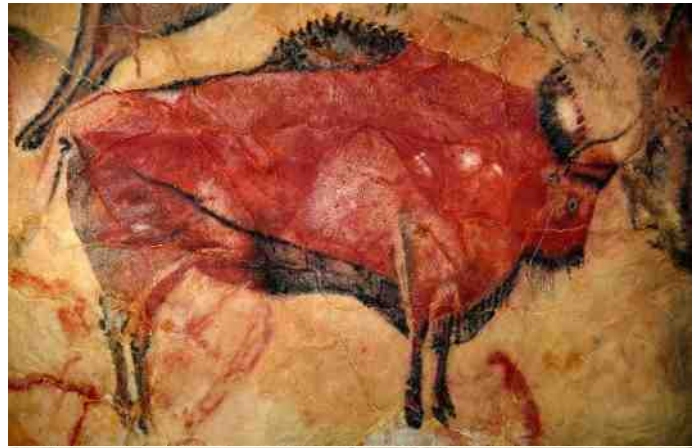
Terugkomst uitgestorven dieren

De film Jurassic Park toonde hoe dinosauriërs opgekweekt werden met behulp van DNA uit bloed van in barnsteen bewaarde muggen uit het Jura-tijdperk. Een safaripark met uitgestorven dieren, dat kon niet goed aflopen, maar het was wel een spannende film die veel bezoekers trok. De Maashorst mag iets dergelijks worden, een beeld van een natuur die al heel lang niet meer bestaat.

In grotten in Frankrijk heb ik ze nog gezien, wilde paarden, wilde runderen, bizon, levensecht afgebeeld tussen de selfies van 15.000 jaar geleden. Zonder smartphone deden ze dat zo: neem een mondvol houtskool en spuug die tegen de grotwand waar je je hand tegenaan houdt. Maar met kool en oker konden ze in die tijd ook best levensechte beesten tekenen. Dat is echt iets heel bijzonders om in het echt te zien. Maar levende dieren is natuurlijk nog veel echter.

Aan paarden en koeien in een soort omheinde natuur zijn we natuurlijk al gewend. In Keent, een voormalige Gelderse kronkel van de Maas die bij Brabant kwam na een inkorting van de waterweg, wandelden we al eens tussen de exmoorpony's en de Maremmana stieren, die de nieuwe taurossen zouden moeten voortbrengen. Maar wisenten, dat was echt een droom uit een heel ver verleden tijd. In Zeist leefden tussen 1926 en 1939 in het Bisonpark twee Amerikaanse bizon, die later gezelschap kregen van bastaarden met een mengsel van Europees en Amerikaans bloed. Op een vakantie in Zeist ging ik graag naar dat Bisonpark kijken. Het Zeister gebruik om Bison met een 's' te schrijven en de chocolaatjes met die naam dateren uit die periode. In de Amsterdamse dierentuin Artis zag ik toen een groep volbloed Europese wisenten, de laatste restanten van de populatie die ooit in het grensgebied tussen Polen en Wit-Rusland in het wild leefden. Tijdens de bezetting toonde een Duits tijdschrift een fotoreportage over een kudde wisenten die weer in het Bialowiezawoud vrijgelaten was. Iets dergelijks was ook in de Kaukasus in de Sovjet-Unie gedaan, maar dat waren geen zuivere wisenten van het Kaukasische type geweest maar bastaarden met voor een deel Amerikaans bizonbloed. De Poolse wisenten overleefden de oorlog niet en in 1956 werden weer nieuwe dieren losgelaten bij Bialowieza. In 1968 gebeurde dat ook bij Vanatori Neamt, de Duitse jagers, in Roemenië. De eerste Moldavische wojwode, Dragos Voda, kwam daar in de middeleeuwen vanuit Hongarije bij de jacht op zimbri, wisenten. Op een rondreis door dat land vertelde onze gids Christina wel over de zimbri in dat natuurgebied, maar we kregen ze niet te zien. De kudde in Artis groeide en verhuisde naar Lelystad. Daar kregen ze wel veel ruimte maar het bleven toch gewoon dieren binnen een raster. Ook in Blijdorp kwam een groep wisenten. In 2007 kregen we in Nederland ook een kudde in de duinen bij Haarlem. Vanuit Veghel is dat niet naast de deur, dus ik ben daar nog nooit geweest.

Amerikaanse bizon en Europese wisenten zijn ondanks een enorme scheiding in ruimte en tijd nauw met elkaar verwant, vandaar de vroegere kruisingen tussen beide soorten. Tegenwoordig houdt men beide soorten dus liefst niet bij elkaar. In een Russische populatie in de Kaukasus, leven, gescheiden van andere wisentpopulaties, nog wel dieren met een beetje Amerikaans bloed. De twee namen zijn dan ook eigenlijk niet meer dan verschillend uitgesproken vormen van dezelfde naam. Ook de bunzing en de vison,

Zeist — De Bewoners van het Bisonpark

de Amerikaanse mink, hebben eigenlijk die naam, die sterk geurend beest, stinkerd betekent. Bisam betekent niet alleen het bont van bisamratten maar is ook een andere naam voor de geur van muskus of civet. Vandaar dat wisenten maar beter niet in te kleine verblijven gehouden moeten worden.

De wisenten in hun ruime verblijf op de Maashorst mochten we dus echt niet missen. Helaas zijn we niet meer zo geweldig ter been en een rollator houdt mensen wel mobiel maar beperkt je toch tot behoorlijk verharde paden. Die zijn er wel in de Maashorst, maar helaas mag een auto alleen maar aan de rand van het gebied geparkeerd worden. In dat geval lijkt de invalidenparkeerkaart een bruikbaar hulpmiddel, al weet ik niet of de koddebeiers dat ook zo zien. Maar ook dan moet je toch nog ruim een kilometer afleggen voordat je op een gunstig kijkpunt komt. De eerste keer met alleen een gewone vogelkijker ontdekte ik inderdaad vanaf de uitzichtplek een bruine vlek in de heel erg verre verte, met de goede kleur voor een groep wisenten. Wel raak, maar toch nog niet helemaal je van dat. Voor een tweede keer werd dus een echte telescoop met statief meegenomen. In eerste instantie bleken daarmee vooral mensen op de toegankelijke wegen ontdekt te kunnen worden. Maar boven op het kijkheuveltje lukt het toch beter. Daar was net voldoende ruimte om de poten van het statief een goede plek te geven. Daar in de verte dicht bij het fietspad naar Zeeland lag inderdaad een groep rustende runderen met de goede kleur. Niet zwart zoals de taurossen die we al eerder ontmoet hadden op enkele meters van de verharde weg, niet bruinzwart als een exmoorpony, maar warm bruin en wollig als een wisent. Regelmatig wapperde een staart in de lucht, want kennelijk hadden de dieren al de aandacht getrokken van hinderlijke vliegen of dazen. Even later, net toen ik een paar passerende fietsers liet meekijken stond een wisent op, zodat zijn nobele profiel beter zichtbaar werd en zijn voor zo'n zwaar dier

toch elegante poten goed uitkwamen. Iets verderop en dus ook een stuk dichterbij, in de buurt van de kruising van Brobbelbies en Udensedreef, liepen de exmoorpony's. Mooie dieren, zwartbruin en glimmend, maar toch veel minder bijzonder dan die wisenten.

Krijgen we dus nu in de Maashorst weer een plek waar de oude wilde grazers uit de oertijd teruggekeerd zijn? Dat is eigenlijk maar voor een klein deel waar. Op de eerste plaats is er een raster dat bepaalt waar de dieren veilig genoeg mogen blijven, echt vrij is dat natuurlijk niet. Bovendien, de belangrijkste factoren die de evolutie tot dat wilde paard, die wilde stier en die wisent geleid hebben, hebben we daar ook niet heen kunnen brengen. De belangrijkste zijn natuurlijk de roofdieren, beren, wolven en de jagende mensen. Dat hebben de grote grazers allang moeten missen. Al vele generaties zijn de dieren aangepast aan het vreedzaam samenleven met mensen die voor ze zorgden, om zoveel mogelijk exemplaren in leven te laten zodat ze hun door mensen bepaalde functie goed vervulden. Bij paarden en runderen ging het eeuwenlang om zoveel mogelijk nakomelingen met een mensvriendelijk, tam karakter voor werk en productie van melk en vlees. Bij wisenten ging het gewoon om een zo groot mogelijk aantal goed gezonde en mooie dieren. Maar zelfs de exmoorpony's hebben in hun moerasgebied nooit een jagende wolf, beer of mens hoeven

te vermijden. Ook als ze bij een round-up naar een kraal gedreven werden, waren het juist de meest tamme exemplaren die de beste kansen kregen. Alert zijn, bij het eerste geurtje van mens of hond reageren met terugtrekken, dat was niet belangrijk. Een koe die een boer verhinderde bij haar kalf te komen of een merrie die dat bij haar veulen deed, kwam bij de menselijke selectie aan een andere kant terecht dan bij de natuurlijke. Bij de tauros wordt zelfs uitdrukkelijk geselecteerd op mensvriendelijk gedrag. De stieren van Pamplona zouden het immers niet zo geweldig doen aan de Brobbelbies met de lokale kleintjes en bejaarden. Hier zijn we toch beslist geen Spaanse macho's die moeten tonen hoe flink we wel zijn, nietwaar?

Kortom, ook onze wisenten missen iets essentieels om weer de plaats van hun wilde voorouders volledig in te kunnen nemen, het natuurlijke wantrouwen tegen vreemden. Wie in de Canadese en Amerikaanse natuurparken een buffalo tegenkomt heeft de raad gekregen om minstens 25 yards afstand te houden, maar het is beter om gewoon in je auto te blijven. Waarschijnlijk was die waarschuwing in de tijd van de indianen niet zo belangrijk omdat de dieren bij die afstand al lang op de vlucht of in de aanval waren.

Uiterlijk zijn de wisenten wel origineel gebleven, daar valt niets op aan te merken. Bij de tauros is daar geen sprake van, zijn uiterlijk is volledig bepaald door de menselijke

selectie. Als model daarvoor heeft een enkele oude afbeelding gediend plus de rotstekeningen uit de prehistorie, maar verder wat botten en vellen en de denkbeelden van de mensen van Stichting Taurus. Het is beslist geen teruggefokte oeros, maar een dier dat ontworpen is om als grote grazer en als vleesproducent zo goed mogelijk dienst te doen met een uiterlijk dat oerosserig genoeg lijkt. De exmoorpony is nooit een wild dier geweest, het is een algemeen gebruikspaar dat vrij over de hei van Exmoor mocht lopen. Het karakteristieke uiterlijk, donker zwartbruin met lichte snuit en lichte plekken bij oksels en lies, stevig gebouwd met ietsje holle rug en woeste zwarte manen is niet het typische uiterlijk van alle wilde Europese paarden, maar het lijkt er toch wel wat op. Typisch voor een tam paard zijn wel zijn lange hangende manen. Bij echte wilde paarden zoals przewalskipaarden en tarpans bleven de manen kort en rechtopstaand, zoals ze bij fjordhåstar ex-

pres geknipt worden. Mogelijk waren die te lange manen handig omdat ze houvast boden voor de allereerste paardentemmers uit de prehistorie. Het przewalskipaard heeft die lange manen niet overgenomen omdat ze niet plegen te kruisen met tamme paarden. Paardenfokkers gebruiken daarom ook geen bastaardering met przewalskipaarden om zo paarden met kortere manen te krijgen. Maar met het uiterlijk van de exmoors van de Maashorst is niets mis, het zijn gewoon mooie exemplaren van hun bijzondere ras. Voorlopig is het aantal van de drie grote grazers samen nog maar bescheiden, we zullen hopen dat ze het goed gaan maken en zelf voor de nodige aanwas zullen zorgen. Maar helaas is de toegankelijkheid van het gebied voor mensen die wat minder goed ter been zijn afgenomen, net als voor de ruiters en de trekpaardenliefhebbers. Dat is een typisch Johan Cruijff-probleem, zullen we maar denken.

Frank Lippe

Voorjaarswandeling

De voorjaarswandeling 2016 in de Weeterheide en omgeving was eigenlijk een vervolg op de najaarswandeling van vorig jaar. Met twaalf personen trokken we de hei door om te zien wat het voorjaar ons bood. Op de eerste plaats was letterlijk het gras voor onze voeten weggemaaid. Maar goed... wat overbleef was alleszins de moeite waard. Op de eerste plaats stond er nog steeds de echte tonderzwam met een diameter van circa 85 cm. (zie foto). De tocht duurde circa 6 uur met de nodige onderbrekingen om een en ander te onderzoeken en te beschouwen. Onderweg kwam men nog een fotograaf tegen die voor 'Vroege Vogels' werkte en op dit moment een foto trachtte te maken van een hoornaar, dus, ik ook (zie foto).

Na een voorjaarswandeling komt natuurlijk een najaarswandeling. Zie hiernaast.

Toine Olijslagers en Rob Knechten

Dit was wel een erg uit de kluiten gewassen tonderzwam.

Een hoornaar blijft een dier om omzichtig te benaderen.

Najaarswandeling

Trage Tocht Afferden

Dit keer gaan we naar Afferden: Maasduinen, Bergerbos en landgoed Bleijenbeek. Een tocht van circa 15 km. Het is vrijwel een onverharde tocht langs heidevelden, bosranden, vennen en begrazingsgebieden, langs heuvelachtige rivierduinen en een oude Maasmeander enzovoort. Vertrek zaterdag 17 september op het Stadhuisplein voor het gemeentehuis om 09.00 precies en om ongeveer 17.30 uur weer terug. We rijden zoveel mogelijk gezamenlijk en aan de chauffeur wordt de kilometervergoeding betaald. Goed schoeisel, kleding en proviand en drinken is natuurlijk belangrijk.

Toine Olijslagers en Rob Knechten

De uitkijkpost bij Afferden biedt een vrij uitzicht over de Maasduinen.

Naar Erp en Gemert

Op 10 juli in de ochtend had een groepje IVN-ers zich verzameld om naar het buitengebied van Erp te fietsen. Op Hoek 7 woont een fanatieke verzamelaar van emaille voorwerpen. Achter zijn boerderij in de schuren leidde hij ons rond in zijn museum waar allerlei gebruiksvoorwerpen van emaille waren uitgestald. Op kleur en naar merk gesorteerd, kon je allerlei keukengerei bewonderen. We kwamen van alles te weten over de voorwerpen die meestal allang in onbruik zijn geraakt zoals de bakjes zand, zeep en soda of een doofpot. Ook vertelde de eigenaar Wim van Heeswijk leuke verhalen over de manier waarop hij sommige spullen verwierf. Hij verzamelt vooral emaille dat in Nederland is geproduceerd. Bekende namen zijn DRU, EDY en BEKA. Inmiddels is de productie in Nederland stopgezet. Emaillemuseum het Kleine Aadal laat zien hoe anders de keuken-

inrichting er voorheen uitzag en heeft daarom voor de meesten ook een nostalgisch tintje.

Na een stop in 't Hurkske om ons brood op te eten, togen we naar de volgende locatie. Aan de rand van Gemert is een kruidentuin genaamd 'De wilde Bertram'. Op meerdere plekken in Gemert zijn kruidentuinen waardoor Gemert dan ook bekend staat als de kruidentuin van Nederland. Zo waren we al eens op bezoek bij Velt. Onze gastvrouw, die toepasselijk Flora heette, was voorheen betrokken bij Velt en heeft daarna haar eigen kruidentuin opgericht. Haar interesse ligt vooral bij kruiden die in het verleden werden genuttigd maar nu niet meer in zwang zijn als voedsel. We dwaalden rond in de tuin waar bordjes de namen van de kruiden verduidelijkten. Hierna werd het tijd om weer per fiets huiswaarts te keren na een interessante dag.

Suzanne. Foto's: Peter Otte

Excursies

Zuid-Willemsvaart en Essche Stroom

Fietstocht Zuid-Willemsvaart 19 juni: de fietstocht voer als eerste langs de muurvarentjes op de pijler van de spoorbrug over de Aa, daarna werd er stilgestaan bij de week van de exoten bij een mooi bestand van de Sachalinse duizendknoop en iets verderop de Japanse duizendknoop. Toen aandacht voor pioniersvegetaties en successie langs de nieuwe snelweg bij het kanaal (leuke soorten waren zwarte mosterd en Hongaarse raket). Over de Heeswijkse brug naar de 'mooie' kant van het kanaal. De verschillende kanten van het nieuwe fietspad belicht en mooi de bijenorchissen en rietorchissen gezien. Alleen de wielewaal in het Wijboschbroek liet verstek gaan.

En dan een week later, 26 juni, de excursie Essche Stroom + Landgoed Bleijendijk (Sint-Michielsgestel): project her-

meandering van de Essche Stroom; we werden rondgeleid door Hans Koekoek van waterschap De Dommel. Het project is vorig jaar afgerond maar de natuur heeft alle kansen gegrepen en aan weinig is nog te zien dat het een pril stadium is. Het gebied heeft dijken in verschillende hoogten en van verschillend materiaal en daaraan zijn verschillende functies gekoppeld. Ook bij deze excursie werd er stilgestaan bij de Week van de Exoten: op twee plekken een flinke plak grote waternavel. Het bleek uiteindelijk voor de niet-laarzendragers onmogelijk om het landgoed Bleijendijk over de bruggetjes te bereiken; het water stond veel te hoog. Het landgoed is natuurlijk wel bereikt en daar kregen we een rondleiding door de eigenaar Karst Kooistra. Het landgoed is op meerdere manieren geïntegreerd in het project hermeandering Essche Stroom. We sloten af zoals we bijna alle dagen afsluiten: met een fikse bui!

Karin Koppen

Japanse duizendknoop, een exotische woekeraar. Foto: Ton Hermans

Schapenbegrazing in de buurt van de Essche stroom. Foto: Martien Helmig

Bijenorchissen in vol ornaat. Foto: Ton Hermans

Dreigende Hollandse lichten, een nat pak in het verschiet. Foto: M. Helmig

Muurplanten Veghel

In steden in het buitenland, zeker als je wat zuidelijker gaat, wordt de uitstraling vaak bepaald door oude gebouwen met rijkelijk begroeide muren. Muurplanten zijn niet alleen sfeerbepalend maar als onderdeel van groen in de stad, zeker ook functioneel. Groen in de stad speelt een belangrijke rol bij het wegvangen van fijnstof, water- en temperatuurbeheersing en welbevinden bij mensen.

Ook op enkele plaatsen in de gemeente Veghel vind je muurplanten; het muurtje bij de Lodewijkskerk waar gele helmbloem, klein glaskruid en een enkel muurvarentje staat, de kademuur bij de haven met steenbreekvaren, de Lambertuskerk waar enkele muurvarens een plekje hebben, de pijler in de Aa bij de Aa-broeken met een flinke populatie steenbreek- en muurvaren en de kademuur bij Brownies en Downies waar de meeste muurvarens te vinden zijn. Deze laatste plek ligt wat muurbepanting betreft, onder vuur; de kademuur is niet meer veilig en moet vervangen worden.

Samen met de gemeente hebben we gekeken naar mogelijkheden om deze muurvarens te behouden. In andere steden zijn m.b.v. verschillende technieken acties uitgevoerd om muurplanten te redden en het beste resultaat is bereikt door stukken muur mét muurvarens te transplanteren in de nieuwe muur. Dat gaan we dus doen bij de kademuur en omdat we ook willen dat de muurvarens zich kunnen uitbreiden, wordt er een zachtere specie gebruikt dan het gangbare Portland cement. Deze operatie zal na de zomer plaatsvinden en dan is het duimen dat de muurvarens het blijven doen!

De gemeente Veghel benoemt regelmatig dat zij biodiversiteit belangrijk vindt; soms trekken wij onze wenkbrauwen op bij een beleidsvoornemen en vinden we dat er veel te

weinig rekening gehouden wordt met de natuur. De gemeente heeft onze vraag om iets te doen voor de muurvarens op de kademuur serieus genomen en is ook bereid om met oplossingen te komen; ik heb daar veel waardering voor.

Een van de andere plekken die onze zorg heeft wat muurbepanting betreft is het muurtje bij het Lodewijkskerkje. Twee problemen spelen daar: de tuinman weet niet goed wat hij wel en niet moet doen om de muurplantjes te ontsien en de muur is aan het afbrokkelen. Het eerste probleem hebben wij opgelost door af te spreken dat wij het 'onderhoud' van de muurplanten voor onze rekening nemen, het tweede probleem is lastiger op te lossen. Ik sta open voor suggesties!

Karin Koppen

Deelprogramma

! Let op: kijk altijd even op de website (www.ivn-veghe.nl) of er wijzigingen zijn.

Vrijdagochtend wandeling

elke vrijdag 9.30-12.30
Vondelstraat
Pieter van den Berk 36 60 84

Scholenwerkgroep

in mei en juni met groep 6 op ontdektocht naar buiten
Hanneke Leenhouts 28 78 51
Marja van Heijst 35 40 47
Annette Roelands 35 39 19

Plantenwerkgroep

april t/m september
19.00 – t/m zonsondergang
Karin Koppen 21 02 16

Augustus

Zaterdag 27, excursie (L/P)
Nacht van de Vleermuis
20.00 - 22.30
Gerard van Leiden 06 220 826 34

September

Zondag 11, excursie (L/P)
Waterplanten (start Middengaai)
10.00 – 12.30
Karin Koppen 21 02 16

Woensdag 14, kinderactiviteit * (L/P)
Tuintelling Spinnen en Webben
14.00 – 16.00
Pam Kalis 34 39 82

Zaterdag 17, excursie (L/P)
Dagwandeling Rob
(zie ook SPROKKELS zomer)
9.00 - 17.30
Rob Knechten 34 01 12

Dinsdag 20, lezing (L/P)
Geschiedenis van het Brabants
Landschap (Rini Kerstens)
20.00 - 22.00
Karin Koppen 21 02 16

Woensdag 21, cursus (L/P)
Herfstcursus
Fer Kalis 34 13 48

Zondag 25, overige activiteit * (L/P)
Oogstfeest in de Natuurtuin
13.00 – 16.00
Pam Kalis 34 39 82

Oktober

Donderdag 13, lezing (L/P)
Uilen en muizen
(Annemarie v Diepenbeek)
20.00 - 22.00
Karin Koppen 21 02 16

Zondag 16, excursie (L/P)
Paddenstoelen
10.00 – 12.30
Antoon Raaijmakers 35 04 63

Woensdag 19, excursie (L/P)
Paddenstoelen
14.00 – 16.30
Antoon Raaijmakers 35 04 63

November

Woensdag 2, kinderactiviteit * (L/P)
Tuintelling Paddenstoelen
14.00 – 16.00
Pam Kalis 34 39 82

Zaterdag 5, overige activiteit (L/P)
Natuurwerkdag
9.30 - 12.30
Fer Kalis 34 13 48

Woensdag 9, ledenavond (L)
Foto's voor de Vuist
20.00 – 22.00
Lidou van Beurden 36 57 12

December

Dinsdag 13, ledenavond (L)
Sprokkelavond
20.00 - 22.00
Lidou van Beurden 36 57 12

L = activiteit voor IVN leden Veghel
L/P = activiteit voor IVN leden en publiek

Excursies: tenzij anders vermeld, verzamelen op het
Stadhuisplein, Veghel
Lezingen: verenigingslokaal Bunders-school, De Bui-
tendonk 3, 5467 DE Veghel

* Natuurtuin = Patrijdsdonk 53a

Herfstcursus

Fer Kalis 34 13 48
Niet leden € 30, leden IVN € 20. Aanmelden bij secretari-
aat@ivn-veghe.nl vóór 10 september

Binnenles:
woensdag 21 september
woensdag 5 oktober
woensdag 2 november

Buitenles:
zondag 25 september
zondag 9 oktober
zondag 6 november
zaterdag 12 november

Geerbosdagboek

Zaterdag 7 mei 2016

Annie en ik rusten even uit en proberen wat af te koelen, het is behoorlijk warm vanmiddag, gelukkig waait het af en toe een beetje, dan hoor je ons diep zuchten om de koele lucht in te ademen. Vorige week zaten we te bibberen van de kou, dikke jas aan en nu dragen we alleen maar een T-shirtje. Dit is echt Zuid-Frankrijk in de zomer, bloemen gaan open, de vogels houden zich stil, vlinders voelen zich in hun element en je hoort het gezoem van bijen.

Het maakt me altijd blij als ik wat meer hoor en zie dan de wekelijkse beestjes (witjes, merel, roodborstje, mezen): vuurvlieder, jacobsvlieder, oranjepip, boomblauwtjes, ranonkelbij, sachumbij, sapyga, nomada, zwartkop, grote bonte specht, tiftjaf, boomkruiper, boomklever. Wat wil je nog meer?!

Vele bijen vliegen rond de flats. Volgens Pieter zijn het ranonkelbijen; zij vliegen op boterbloemen. De mannetjes maken cirkeltjes in de lucht voor de flats om er meteen bij te zijn om te paren als de vrouwtjes in de buurt komen. Pieter had een sapyga tussen zijn vingers genomen om te laten zien dat het achterlijfje gestreept is met een geel puntje. De vrouwtjes hebben ook nog soms een geel achterwerk van het stuifmeel dat blijft kleven als ze een ei leggen in een cel van een gastvrouw (koekoekgedrag). Matty heeft een nieuw dakje gemaakt voor de eerste flat. Fer en Peter (die weer terug was van de dagwandeling met Rob) hebben het geplaatst en het paste. Matty en Gerard hebben daarna, bij het achterpoortje, het hekwerk 40cm verhoogd. Een eigenwijs konijn, klom steeds over het gaas (heb ik zelf gezien, ik zou het anders niet geloofd hebben) en ik heb er slierten prikrozen overheen gedaan in de hoop dat het zal helpen het buiten te houden. Later hebben Matty en ik kleine lathyrusplantjes en uitgekomen pispotjes langs de hekken geplant.

De warmte maakt ons loom, Annie is door de slaap overmand, haar hoofd knikbult steeds naar links en ik probeer met moeite mijn ogen open te houden door wat op te zoeken in een plantenboek. Alleen het werk kan ons wakker houden.

Zaterdag 14 mei 2016

Konijn toch nog over het hoge hekwerk geklommen!

In de vangkooi, geen konijn, de klep was wel dicht(gevalen).

Maar een echtpaar dat regelmatig hier komt, vertelde dat zij een gevangen konijn in de buitentuin losgelaten had en de klep van de kooi dichtgelaten, ...oooh ...vandaar!

Ik werd wel door die 2 ondervraagd: komt er wel iemand kijken of er een konijn in zit.

Ja zeker ... elke dag! Gelukkig! wij dachten dat er niet naar omgekeken werd ..., Nee, het voer moet toch ook ververs worden ... En wat doen jullie met het konijn? Die laten we verderop weer los ... Gerustgesteld, liepen ze de paden verder af.

Het begon stevig te waaien, 2 parasols vlogen door de lucht om op een perk neer te komen.

Als de zon achter de wolken verdween, moesten onze jassen aan, maar meteen als die weer tevoorschijn kwam, deden we ze uit. Zo bleven we aan de gang, Annie en ik. Het voordeel van de wind is, dat er geen muggen en vliegen de kans krijgen ons te vervelen.

Ons Geerbos binnentuin is net een gatenkaas, mollen en muizen gaan overal dwars doorheen of volgen de dakpan-

Ranonkelbij op boterbloem. Foto: Pieter van Breugel

Kapokboom met vruchten en pluis.

nenroute. Als ze boven komen, hebben ze al een flink portie zand naar boven geduwd of ze hebben met het graven heuveltjes gemaakt. Dat is de lievelingsplek van grassen. Zo weet ik meteen dat daar een gat zit. De grond is zo los en omgewoeld, dat het graspolletje er zo uit kan en het planten van iets anders makkelijk gaat.

We kregen een compliment van een mevrouw uit Heusden, ze vertelde dat ze regelmatig hier kwam, als ze in Veghel was. Ze had een studie natuurgeneeswijze gedaan en had daarom belangstelling voor onze planten en bloemen. Ze kon haar rondje niet afmaken omdat het hondje dat ze bij zich had voortdurend bleef blaffen bij het toegangspoortje. Ik kom een andere keer terug, zei ze.

Het heeft de laatste tijd niet geregend, de grond is kurkdroog, de pas gezette zaailingen hebben dorst.

Het water van de pomp stinkt niet zo erg als anders. We pompen het water uit een diepte van 9 meter, misschien dat het grondwater zich, door de vele regens van de vorige maand, ermee vermengd heeft.

Zaterdag 28 mei 2016

Annie en ik zitten te puffen van de warmte, gelukkig dat er af en toe een briesje langs komt. De muntthee is gezet, we snakken naar zo'n slokje!

Gelukkig dat de zon af en toe achter een wolkje verdwijnt. Hoewel er regen is voorspeld, hebben we niet de indruk dat het vandaag nog gaat gebeuren.

Vanmorgen hebben Annemieke en Annie hard gewerkt terwijl ik me kalm moest houden en onder de parasol mijn bevindingen kon opschrijven.

Ieder die komt, kijkt verbaasd naar de vele sneeuwvlokken die heel luchtig naar beneden dwarrelen. Sneeuwen? Nee, het zijn de duizenden zaden met witte vlokken van de bloeiende populieren die ons het zicht belemmeren en af en toe de keel inschieten als we aan het praten zijn. Maar als er een regenbuitje zal vallen, zal alles verdwijnen. Het hele Geerbos is bedekt met een laagje 'kapok'. Velen van mijn generatie, zijn er met het woordje vertrouwd, de jongeren onder ons zullen zich afvragen wat dat is.

Kapok is het vruchtpluis van de kapokboom (*Ceiba pentandra*), behorende tot de familie der Malvaceae. Komt in het wild voor in tropisch Amerika en Afrika en gekweekt in Z.O. Azië. De in Amerika en Afrika inheemse kapokbomen kunnen tot woudreuzen van 40m hoogte uitgroeien. Kapokvruchten hebben een langwerpige spoelvorm, deze soort tot 30 cm lang. Rijpe vruchten springen vaak aan de boom al open waardoor veel pluis wegwaait. In de vrucht liggen talrijke erwtvormige zaden ingebed in 'noppen' vruchtpluis. Dit pluis bestaat uit lange en holle, uit de vruchtwand gevormde witte vezels. De vezels zijn niet getordeerd en glad en daardoor niet goed verspinbaar. Ze zijn heel licht en veerkrachtig én warmte-isolerend. Kapok leent zich uitstekend voor het vullen van kussens en matrassen. Voor een goede vruchtdracht is een uitgesproken droge periode van 3-4 maanden noodzakelijk, de boom verliest dan vrijwel al zijn blad waarna massaal bloei optreedt. Bij grote aanplantingen is windbestuiving overheersend, maar bij de wilde soorten worden de bloemen door insecten bestoven. De kolven worden met de hand opengeslagen en in de zon gedroogd, daarna wordt het pluis van de zaden gescheiden en wordt tot balen van 50 kg geperst.

Tot zover een citaat uit het boek: Oosthoeks Encyclopedie deel 8.

Maar de populieren echter horen tot de wilgen familie en hun pluizen zijn superkort en hebben weinig veerkracht, dus daar kun je niet zoveel mee.

De klimrozen op de hekken staan volop in bloei. Hmmm!

Wat ruiken ze heerlijk! 2 Jacobsvlinders springen plotseling op, zwarte minibijtjes (Oh, zijn dat ook bijen? hoor ik bezoekers wel eens verbaasd vragen) lopen snel heen en weer in het hart van de boterbloemen. De muizenoren staan ook volop in bloei. Jammer dat het veldje achter de bank maar weinig doet, waar zou dat aan liggen? Ja, er bloeien wat klaprozen en vingerhoedskruiden, een paar phacelia's en wat kruisbloemigen, 2 inkarnaatklavers en wat ereprijs, dat is 't! Maar waar blijven onze bijtjes? Het is nu de tijd om uit te komen!

Zaterdag 4 juni 2016

Weer zo'n heerlijke zaterdag!

Het werd wel met het uur warmer en warmer, terwijl er regen en onweer was voorspeld, was de hemel helder gebleven. Annie was er niet, wel Annemieke en Vic die al aan het werk waren toen Peter en ik aankwamen. Matty kwam later, hij had weer nieuwe zaailingen meegebracht, laagblijvende Lathyrus, die tussen andere planten kunnen staan of tegen een gaas kunnen opgroeien. Hij legde tegels bij de ingang van de binnentuin en ondertussen zoemden 2 hoornaars langs zijn hoofd, misschien werkte hij in hun vliegroute.

In de pauze schreef ik op wat Peter gezien had tijdens het uittrekken van brandnetels: distelvlinder, bijenwolfkever, penseelkever, spinnendoder, vedermot, brandnetelmot, zuringhaantje, rozenkevers, tronkenbijen, anthrax (zwarte vlieg), klokjesbijen, 7-stippelig lieveheersbeestje, jacobsvlinders, honingbijen, hommels.

Terwijl Annemieke de zeer vochtige paden met moeite schoffelde, hielp Vic Peter met de brandnetels. De stapels groeiden!

's-Middags toen het op z'n heetst was, kregen we bezoek van een pril gezinnetje, de kinderwagen werd in de schaduw van een parasol geparkeerd, zo konden papa en mama relaxed rondwandelen. Het babymeisje Emma, 2 weken oud, werd onrustig en begon te huilen. Wat is er aan de hand? vroeg ik, wil ze eten?, Nee, zei papa, ze wil gewiegd worden en jawel ze stopte meteen toen hij de wagen heen en weer wiebelde. Af en toe kwam hij terug om het wiebelen weer een impuls te geven totdat ze vertrokken. Even later kwam een (jonge) oma op bezoek vergezeld van 2 kleindochters, die rondliepen alsof ze hier vaker geweest waren. Het was een minibezoekje en toch leuk dat ze even kwamen kijken naar de bijtjes en de bloemen.

Terwijl ik afkoelde onder de parasols, ging Peter met z'n karwei verder maar dan in een beschaduwde plek onder de eik, daar had hij nog een paar waarnemingen: een gaai (ja op die plek nestelt een paar elk jaar), een gal op hondsdrif, en een kleine wespenboktor.

Verder bleef het rustig, zelfs de roeken hadden het warm en hielden zich koest (=eigen interpretatie).

Zondag 5 juni 2016 – 10.00 uur.

Het wordt hier met de dag mooier!

Zoveel klaprozen hebben we de laatste jaren niet gehad, prachtig, het liefst zie ik de donkerrode, die staan er ook tussen. De hommels zitten er graag in, als ze erop landen, zakt de bloem een flink eindje door zijn (of haar?) gewicht. Na de klaprozen zijn de vingerhoedskruiden, de margrietten, de meerjarige teunisbloemen en de lupines die nogal opvallen, sommigen zijn al uitgebloeid. De klimrozen op de hekken ruiken heerlijk en bloeien uitbundig. Nadat ze bestoven zijn, worden de gele stampers zwart en vallen de lichtroze kelkblaadjes af. Het is er ook druk met vliegen en bijen. Ze weten niet te kiezen zoveel bloemen zijn er. Even stoppen en dan weer gauw naar het volgende bloemetje.

Penseelkever. Foto: Pieter van Breugel

Vedermot. Foto: Pieter van Breugel

Distelvlinder. Foto: Pieter van Breugel

Een zebraspinvrouwtje loerend naar prooi. Foto: Pieter van Breugel

De honingbijen profiteren er ook van. Wat goed is voor onze bijen is ook goed voor hen. Ook ontdekte ik 2 bijenwolfkevers op korte afstand van elkaar. Zij zaten elk op een kelkblad te 'zonnen', zo leek 't. De volwassen kever leeft van pollen en soms van andere kleine insecten. De kever dankt zijn naam aan de larve, die in nesten van koloniebijen en solitaire bijen leven van pollen, ei en pop.

In de buitentuin vallen de roze bloeiende adderwortels en de vlieren op. Af en toe hoor je de fazant en vliegt er een duif over. De gaaien zijn aan het nestelen, ze vliegen over en weer elk jaar op dezelfde plek. Heel even hoorde je de buizerd ...

Het afdakje van de pergola is eindelijk ontdekt door de bijen, maar welke bij was 't die ergens een bamboe invloeg?

Bij het Bryoniahek wordt het drukker in de bijenblokken. Met een takje plaag ik een springspin op een bijenblok, eerst naar links dan naar rechts en plotseling laat hij zich vallen, het zal een hele klim worden om weer boven te komen of ... heeft hij ook een valdraad? (Ja, opgezocht) ... springspinnen blijven aan het eind van een veiligheidsdraad hangen, die vóór een sprong altijd wordt vastgezet. Een jumpingval ...?

Door de vochtige paden zijn de zaden van de populieren (meegekomen met de witte sneeuwvlokken) massaal ontkiemt, je zou een kwekerij kunnen beginnen. Maar ze krijgen geen kans, de paden worden regelmatig geschoffeld of worden plat gelopen.

Op de zonneheuvel is het ook druk, piepkleine ingangen, vast van wespjes, zijn niet meer te tellen. Het is wachten op Pieter om te determineren. Spieswespen (Oxybelus), vertelde hij mij later.

Het begint wel heel warm te worden, 24 tot 27 gr. is er voorspeld, in de schaduw is het heerlijk vertoeven, maar ach, het wordt tijd dat ik iets ga doen!

Zaterdag 19 juni 2016, 2de Geerboswerkdag

Ja, daar zitten we dan, Annie en ik, onder de parasols? Nee, het zijn plu's geworden, het regent en nog flink ook! We zijn nu weer alleen. Een uurtje geleden waren we nog met vieren over, schuilen ging net. Pieter was doorgedaan met zeisen, maar hij was al kliedernat toen hij besloot om toch naar huis te gaan. 'Zo is het geen werken', mompelde hij, terwijl hij met moeite, zijn jas over zijn natte kleren trok. Annie heb je insecten gezien vandaag? 'Nee, heel weinig ... oh-ja! Hommels en rupsen van de jacobsvlinder'. Ondanks het lawaai dat de regen maakt op onze paraplu's, horen we toch de zanglijster erdoorheen. We eten soep voor de verandering, op ons gemak, en ondertussen heeft het roodborstje de zanglijster vervangen. Samen tellen we het aantal bloemen dat bloeit, we komen tot 36, het zullen er vast meer zijn, want vanaf de banken zie je ze niet allemaal. Vanmorgen waren Corrie, Vic en Annemieke hier aan het werk, Vic kreeg last van zijn rug van het uittrekken van de brandnetels, het is een intensief karwei.

Voordat hij ging zeisen, had Pieter hier foto's gemaakt, bij elke pas was 't even stilstaan - want hij ziet zoveel - en liet mij ook een (speciale) klokjesbij in een perzikblokje zien, en een bijenwolfkever op een bloeiende peen. 'Ik heb er vandaag al 17 gezien', vertelde hij trots, tja het worden er elke jaar meer, gelukkig, omdat het een zeldzaam beestje is. Maar hij was minder tevreden over de jacobsrupsen die alle bloemen en bloemknoppen van de jacobskruiskruid opvreten, 'Zo komen er geen zaden meer!'. Maar ik zal zaden uit mijn tuin meenemen en die hier zaaien.

Maar waar zijn onze bijenwolfwespen? Die zie je hier maar zelden tegenwoordig. Pieter denkt dat ze in Veghel verdwenen zijn, juist op de plekken waar ze zaten, is er gebouwd

of er is iets anders met de grond gebeurd (tegels?). Vanmorgen was ik begonnen de hoge planten, die door al die regens om waren, weer overeind te zetten, hier en daar een stok in de grond gestoken of vastgebonden aan een andere sterke plant.

Eindelijk is de regen gestopt en we kunnen weer aan het werk. In de verte zien we 3 mannen aankomen, eentje met een GPS in de hand, meteen weet ik wat hij gaat vragen. Wijzend naar het poortje waarachter het gereedschap verborgen ligt, en ja hoor ... 'Ik zie hier een poortje, mogen wij er door?', 'U kunt het proberen, maar u komt niet ver, het is dichtgegroeid met bramen en brandnetels'. In gedachte ben ik blij dat ze er niet door kunnen. Heel vaak heb ik gevraagd dit gegeven uit deze GPS route te schrappen, maar na 100 meter zijn de wandelaars de vraag vergeten. Het gaat al jaren zo.

Maandagavond 4 juli 2016, 19.00 uur

2 uurtjes had ik tijd om in het Geerbos te zijn. Er is nog genoeg te doen, b.v. de rozen en de bramen snoeien. Sommige rozensoorten hebben zulke gemene doornen daar zijn bramen niks bij. Ondanks mijn handschoenen voelde ik ze goed. Het stukje achter het Bryoniahek was aan de beurt. Het leek wel een oerwoud. De rozen die daar groeien in de halfschaduw, produceren grotere bladeren dan rozen in de zon én tot mijn verrassing ontdekte ik dat de bladeren door de behangersbijen waren geknipt. Terwijl ik bezig was, kwam Pieter foto's maken in de tuin. 'Pieter ik moet je iets laten zien', zei ik naar hem toelopend. Hij was zeer benieuwd ... ik toonde hem de geknipte bladeren.

En net als ik, bleek hij er ook naar gezocht te hebben, zich afvragend waar die behangersbijen hun afsluitingen tevoorschijn gehaald zouden kunnen hebben? Hij had op geen ene struik knipsels kunnen vinden. Leg ze maar daar neer, zei hij, dan maak ik er een foto van.

Tot ziens in het Geerbos en groetjes van Lidou.

Knipwerk van behangersbij aan rozenblaadjes. Foto: Pieter van Breugel

En dan maar wachten op een argeloze voorbijganger.

En dan maar zuigen tot ergernis en schrik van... Foto: Pieter van Breugel

Onbemind: de teek

(ook gepubliceerd in verenigingsblad NTKC)

In het lijstje van organismen waarvan wij mensen zouden willen dat zij niet bestaan, staat de teek ergens in de top-10. En sinds bekend is dat de teek besmettelijke ziekten overbrengt zoals Lyme, is ie vast gestegen en zit misschien al bij de top-3...

Toch ziet de teek er niet onaardig uit; de teek die wij het vaakst tegenkomen, de schapenteek, heeft een mooi kastanjekleurig velletje en een opvallend, donker schildje. De teek behoort tot de klasse van spinachtigen maar heeft niet zoals spinnen, een scheiding tussen voor- en achterlijf (een kenmerk van de onderklasse mijten waartoe de teek behoort). En dat zij geen insect is, zie je als je het aantal poten telt: een insect heeft altijd zes poten, de volwassen teek heeft er acht. Echter als de teek uit het ei kruipt dan heeft zij zes poten en heet zij tekenlarve, ná de eerste vervelling heeft zij er acht en dan noemen we haar 'nymf', na de tweede en tevens laatste vervelling is zij volwassen.

De teek heeft een hekel aan droogte en heeft een duidelijke voorkeur voor een wat vochtig, rommelig terrein, misschien ook wel omdat dit de plekjes zijn waar zij gemakkelijk aan een maaltijd kan komen. Jonge teekjes zitten vooral dicht bij de bodem en zoeken daar vogels, muizen en andere kleine zoogdieren op; volwassen teken willen grotere prooien zoals reënen, honden, schapen en (helaas) mensen en zitten daarom vaak wat hoger in de vegetatie. Actief zijn teken al bij temperaturen boven de 40°C; is het kouder of zijn de omstandigheden slechter dan gaat de teek in een soort lethargische toestand.

Door het opvangen van trillingen, geur of lichaamswarmte kan de teek een geschikte gastheer vinden; hiervoor heeft

zij speciale orgaantjes op haar voorpoten. Heeft zij een gastheer gevonden dan kruipt zij omhoog (1 meter per minuut!) totdat zij een geschikt plekje vindt om haar slag te slaan; daar doorboort zij de huid en veroorzaakt daarmee een beschadiging waardoor er een poeltje bloed ontstaat wat zij dan met een zuigsnuut 'oplikt'. Dit voeden kan zo'n 7 dagen duren en zij moet er dus voor zorgen dat het bloed niet stolt en dat doet ze door, als zij zich goed verankerd heeft, eiwitten via haar speekselklieren uit te scheiden. Juist deze actie zorgt ervoor dat wij de teek uit de wereld willen hebben: met het speeksel komt ook de *Borrelia* bacterie (veroorzaker van de ziekte van Lyme) mee die in geïnfecteerde teken in de darmen zit; de migratie van de bacterie naar de speekselklieren wordt getriggerd door de bloedmaaltijd van de teek. Dit is ook de reden waarom, als een teek binnen 16 uur verwijderd wordt, de kans op een Lyme besmetting minimaal is.

Nu wil *Borrelia*, net zoals alle organismen op deze aarde, zich voortplanten en de wereld veroveren. Daarvoor heeft hij een gastheer nodig, bijvoorbeeld de mens. Maar het afweersysteem van de mens zal alles op alles zetten om de bacterie uit te schakelen. *Borrelia* kent het kunstje om de samenstelling van de cocktail eiwitten die de teek inspuist te beïnvloeden met als resultaat dat de teek daarmee het immuunsysteem van de gastheer om de tuin leidt. Daarmee vergroot de bacterie zijn eigen overlevingskansen!

De teek onbemind? Niet helemaal waar...een volwassen mannelijke teek zal niet meer voeden maar zoekt een gastheer op om een vrouwtje te vinden en te paren. Het vrouwtje maakt haar bloedmaaltijd af, laat zich vallen en kruipt dan in de strooisel waar ze enkele duizenden eitjes legt. Dat vergt zoveel van haar dat dit tevens haar laatste daad is...

Natuur is prachtig, soms wat luguber maar altijd fascinerend!

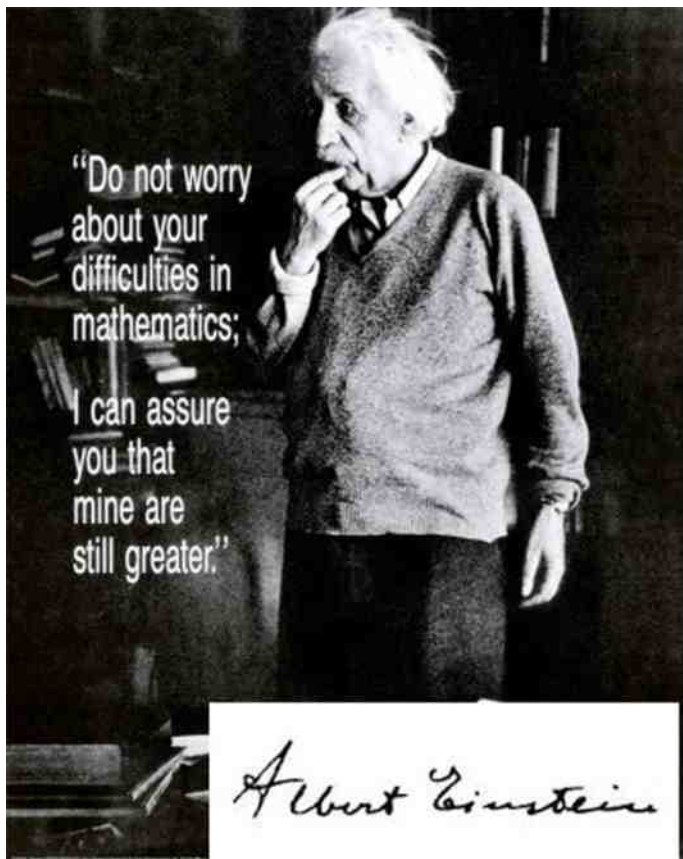
Karin Koppen

Tja, zo paren teken, met recht een pronte vrouw. Hoe dan, kijk dan!

Na goed eten is het goed eieren leggen voor een royaal nageslacht.

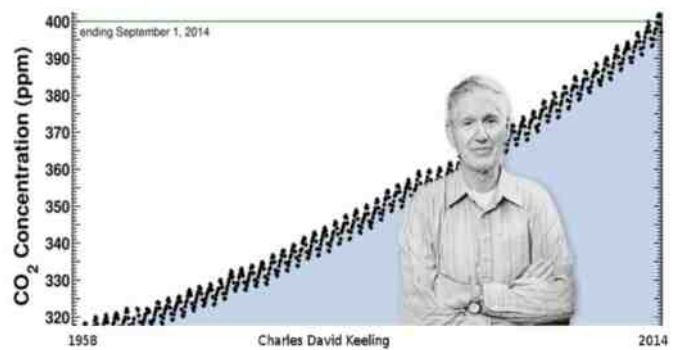

Moeilijke Wiskunde

Karin heeft ons in het voorjaarsnummer van Sprokkels weer eens een hoop berekeningen geleverd over de milieuschade die de ecologische voetstap van menselijke vleeseters veroorzaakt. Als vegetariër hoef ik me dat misschien niet zo erg aan te trekken, maar ik drink wel veel gezonde karnemelk en bezondig me aan Vales, geproduceerd uit de melk van Campina. Daar heb ik ten slotte ook jaren voor gewerkt. Het probleem dat Karin openlaat is de vraag hoeveel minder kwalijk de alternatieven voor een gezonde voeding dan wel zijn. Een wei is natuurlijker dan een veld sojabonen. Je kunt trouwens wel veel rekenen, maar de smaak van draadjesvlees en biefstuk is voor veel mensen toch iets dat ze meer interesseert. Milieuberekenaars vergeten vaak een complete balans op te stellen, waardoor de zaak scheef voorgesteld wordt. Computers kunnen wel veel rekenen maar niet denken. En helaas, ook veel wetenschappers gaan zo te werk. Let maar eens op!

Wiskunde en filosofie zijn het cement van de natuurwetenschap. Rekenen en logisch denken maken het mogelijk om te begrijpen hoe al die wonderen van de natuur in elkaar passen. Newton rekende uit met hoeveel energie een appel op zijn hoofd viel, Lorentz bedacht een rekentruc om het licht overal in het heelal even snel te maken, Einstein combineerde hun formules en zag tot zijn verbazing hoeveel energie die appel al had toen hij nog aan de boom hing. Ee is em-cee-kwadraat. Dat klinkt een beetje als hokuspokus, maar het is een heel serieuze formule. Als je een beetje verstand hebt van wiskunde kun je dat makkelijk met een notitieblaadje en een potloodje narekenen. Maar je moet wel een genie met Asperger zijn om dat als eerste door te krijgen. Einsteins ontdekking vormde de basis voor het plan van president Roosevelt voor het ontwikkelen van een atoombom.

Charles David Keeling was voor zover ik weet geen genie

van het type Einstein, maar zijn ontdekkingen over het atmosferische CO₂ gehalte worden ook gebruikt als de basis voor politieke beslissingen met mondiale betekenis, zoals bij Einstein. Hij zag dat sinds 1957 het CO₂ gehalte in de atmosfeer aan het stijgen is. Metingen van een type koolstofatoom dat niet in fossiele brandstof zit toonden dat de menselijke rookgassen maar heel erg moeizaam in zeewater oplossen. Daaruit trok Keeling de conclusie dat mensen de atmosfeer aan het overbelasten zijn met CO₂. Omdat tegelijk met die stijging van het atmosferische CO₂ gehalte de temperatuur van de atmosfeer steeg heeft men met behulp van een berekening aangetoond dat er een direct verband tussen temperatuur en CO₂ in de atmosfeer bestond. De rekenmethode heet correlatieberekening. Als daarbij de correlatie-coëfficiënt hoog genoeg uitvalt heet de uitkomst "significant". Dat betekent dat toeval maar een ondergeschikte rol speelt, dus CO₂ en temperatuur zijn echt met elkaar verbonden. Keeling meende daarom bewezen te hebben dat vervuiling de oorzaak was, dat de atmosferische CO₂ stijging het gevolg daarvan was en dat vervolgens de atmosfeer opgewarmd werd.

Helaas had Keeling niet door dat de correlatieberekening niets over oorzaak of gevolg zegt. En bovendien had hij ook geen les gehad van mijn scheikundeleraar. Die leerde mij waarom in de IJstijden als gevolg van de koude zee het CO₂ gehalte in de atmosfeer zo laag was. Voor mij was de ontdekking van dat stijgende CO₂ gehalte door Keeling een aanwijzing dat we blijkbaar in een wereld leefden waarin de zee bij de polen opwarmde. Keeling zag dat niet, waarschijnlijk omdat hij wel onderzoek deed aan de Zuidpool, maar de Noordpool lag buiten zijn gezichtsveld. Toch bleek mij op den duur dat ik wel degelijk gelijk had, de noodkreten van het Wereldnatuurfonds tonen duidelijk hoe het leefgebied van de ijsberen in hetzelfde tempo afnam als Keelings cijfers stegen. Niet zo lang geleden begreep ik bovendien ook nog dat de jaarlijkse variatie van Keelings cijfers ook keurig hetzelfde patroon van het poolijs lijkt te volgen. Ik heb daarom de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Weer en Sterrenkunde voorgesteld een correlatieberekening met Keelings cijfers en die van de NASA over het poolijs te doen. Tot nu toe kreeg ik geen reactie.

Wat Keeling helaas met succes lukte is een andere correlatieberekening onder tafel te houden, namelijk die tussen zijn atmosferische CO₂ gehalten en de cijfers over de menselijke vervuiling. Die berekeningen zijn namelijk al heel erg lang geleden wel uitgevoerd. Het resultaat was : niet significant. En ook als dat vandaag nog eens zo nauwkeurig mogelijk opnieuw berekend zou worden blijft dat zo, vervuiling verklaart de CO₂ stijging echt niet. Keelings eigen cijfers toonden immers dat de menselijke vervuiling in de periode 1940 - 1950 het natuurlijke CO₂ gehalte van 280 ppm naar ongeveer 300 ppm verhoogden. De vervuiling van toen, 4 á 5 Gigaton CO₂ per jaar, verdubbelde sindsdien tot 9 Gigaton per jaar tegenwoordig. Dat zou dus goed een

stijging tot 320 ppm kunnen verklaren. Maar de werkelijke stijging is wel vijf maal groter, tot 400 ppm. Daar kan geen statistische berekening iets aan veranderen. Er was en is nog steeds iets aan de gang dat voor het atmosferische CO₂ gehalte veel belangrijker is dan dat beetje vervuiling. Dat kun je gewoon zien als je kijkt hoeveel minder wit de aarde er op satellietfoto's uitziet. De poolzee wordt steeds groter zodat verdampen toeneemt en oplossen afneemt. Daar hangt dat verschil van 80 ppm waar Keeling geen verklaring voor heeft mee samen. Computermodellen die daar geen rekening mee houden doen veel meer kwaad dan goed, omdat ze een vals gevoel van "dat lossen we wel even op" geven. Op die wankelende basis worden wereldwijde klimaatafspraken gemaakt. Waar zijn die wetenschappelijke genieën gebleven die vroeger nog in staat waren zelf na te denken? Ik hoop dat ze bij de KNVWS zijn.

P.S. Zou iedereen die dit stuk tot het eind gelezen heeft, ook al begreep hij er geen steek van, dat via een mailtje aan redactielid Peter willen melden? Dat geldt ook voor anderen dan leden van IVN-Veghel.

Frank Lippe

Methaan en warme truien

Naar aanleiding van mijn stukje over Warme Truiendag in de vorige Sprokkels, schrijft Frank Lippe over 'fabeltjes over broeikasgassen die door schapen en andere herkauwers geproduceerd worden' en hij noemt dat een 'sensatiesprookje verzonnen door milieudeskundigen die de noodzakelijke wetenschappelijke kennis daarvoor missen.'

Ik geef gelijk toe dat ik geen deskundige ben op dit gebied. Mijn stelling is dat wol minder milieuvriendelijk is als dat vaak gedacht wordt en dat heeft o.a. te maken met het methaangas dat herkauwers 'verliezen' bij het laten van winden en boeren. Op zich zou dit niet zo'n probleem zijn maar wij mensen hebben ervoor gezorgd dat er een duizelingwekkend aantal van deze dieren op onze aarde rondlopen. Daarmee komt er disproportioneel veel methaan in de atmosfeer en methaan zorgt ervoor (net zoals stikstof, waterdamp, CO₂) dat de warmte op onze aarde vastgehouden wordt, het zogenoemde broeikaseffect. Methaan kan, net zoals CO₂, infraroodstraling absorberen en ook weer uitstralen. Bovendien kan methaan dit beter dan CO₂, en niet een klein beetje beter maar wel 100 keer! Dus, ook al komt methaan in verhouding met andere broeikasgassen maar weinig voor, de impact is groter. Geen fabeltje dus.

Karin Koppen

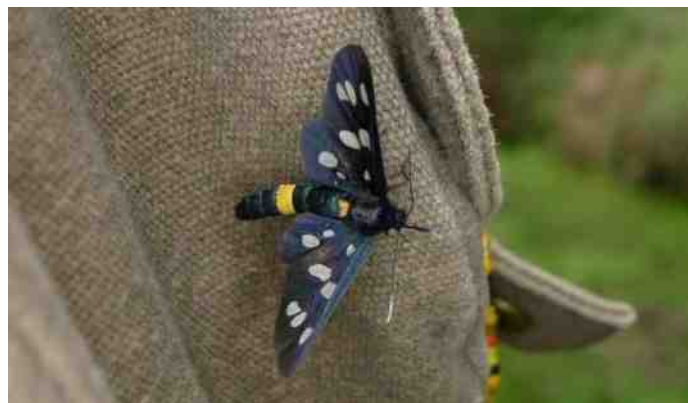
Phegeavlinder ofwel melkdrupje (*Amata phegea*). Foto: Rob Knechten

Phegeavlinder

Tijdens onze vakantie in Limburg kwamen wij veel zwarte vlinders tegen met witte stippen op de smalle vleugels. Dwars over het lijf waren 2 oranje strepen. Via internet kwam ik er achter dat het ging om de Phegeavlinder, ook wel melkdrupje genoemd. Hoewel algemeen was de grootste populatie in Noord- en Midden-Limburg en Zuidoost-Brabant. Volgens de info op het internet bereidt het gebied zich uit richting Strabrechtse Heide.

De Phegeavlinder (*Amata phegea*) is een dagactieve nachtvlinder en zo kwam het dat wij deze veelvuldig in Limburg tegenkwamen en ik het leuk vond deze waarneming vast te leggen (ook voor Sprokkels). Spanwijdte tot 40 millimeter. Ik wil de waarneming onze lezers niet ontnemen.

Rob Knechten

Een broche? Welnee, een heuse Phegeavlinder in 't Lijnt. Foto: T. Hermans

Phegeavlinder in 't Lijnt van een andere kant bekeken. Foto: T. Hermans

Betrokken woordvoerders ZLTO, IVN, Gemeente en Ambrosius op een rij.

Annemieke van de Ven doet als eerste het onthullingswoord. Foto's: P. Otte

Het plaatsen en onthullen van het informatiebord bij Doornhoek was een mooi aandachtsmoment in deze periode. De kroon op het vele werk van Karin.

Kleinschalig Landschap

Door de ontwikkelingen van de maatschappij in de laatste decennia hebben veel dier- en plantensoorten van het boerenland het moeilijk gekregen. In het oog springt de achteruitgang van weide- en akker-vogels. Zingende veldleeuweriken en broedende grutto's behoren bijna tot het verleden. Typische akkerflora bestaat alleen nog maar in reservaten. Met het verdwijnen van akkeronkruiden is ook een voedselbron voor bijen en andere insecten verdwenen. Ruim 50 % van de wilde bijen staat op de rode lijst en ook met de graslandvlinders is het droevig gesteld.

Kleine beetjes helpen.....

Bloemen- en kruidenranden kunnen voor veel dieren een steuntje in de rug betekenen. Natuurvereniging IVN, ZLTO en bijenvereniging Ambrosius hebben de handen ineen geslagen en hebben in overleg met de gemeente Veghel verschillende percelen op het bedrijventerrein ingezaaid met gras en natuurranden. Dit is mede gerealiseerd dankzij subsidie van Provincie Noord Brabant, Stichting Postcode Loterij en Brabants Landschap.

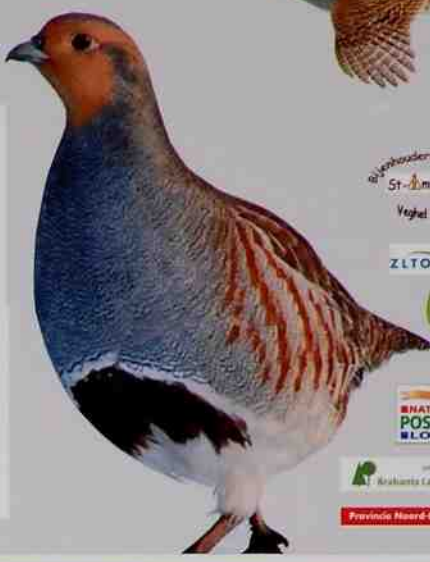
Bloemen houden van mensen?

Deze bloemenrand is in eerste instantie bedoeld als voedselbron voor de insecten. Hier is stuifmeel en nectar in overvloed te krijgen; helaas is dat niet meer vanzelfsprekend in een land waar de tuintjes 'verstenen' en er steeds minder plaats is voor natuur. Maar deze rand is ook bedoeld voor mensen: pluk een mooi boeket(je), maar kijk wel even goed of er geen verstekelingen tussen zitten

Patrijzen

In dit gebied zitten relatief veel patrijzen, een overblijfsel van de tijd waarin nog landbouw bedreven werd in dit gebied? Of zijn bedrijventerreinen een toevluchtsoord geworden voor allerlei dieren die in de maisvelden van tegenwoordig geen plekje meer kunnen vinden? Jonge patrijzen hebben elwtijrkij voedsel nodig om een gezonde ontwikkeling door te maken. De bloemen- en kruidenranden hier trekken veel insecten aan waarvan de patrijzen profiteren. De kool- en graanranden zorgen voor voedsel en dekking in de winter. En natuurlijk hebben allerlei andere dieren ook plezier van deze randen!

St. Ambrosius Veghel - Erp

ZLTO

ivn

NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

Brabants Landschap

Provincie Noord-Brabant

Cursus Nederlandse Landschappen

Het IVN Uden organiseert komend najaar (in september en oktober) i.s.m. de sVLU een basiscursus Nederlandse Landschappen. Deze cursus is bedoeld voor iedereen, die van landschap, geografie en cultuurhistorie houdt, bv. wandelaars, fietsers, natuurliefhebbers, fotografen, en kunstenaars. Deze cursus wordt gegeven door 2 ervaren docenten (een landmeter/plantekenaar en een planoloog/-landschapsecoloog). Men heeft geen voorkennis nodig.

Basis-Landschapscursus

Tijdens de cursus worden alle landschappen van Nederland behandeld. Deelname kost € 40 (IVN-leden € 30) excl. reiskosten. U krijgt hiervoor 4 lesavonden in de Groenhoeve te Uden (donderdag), 4 excursies (zaterdag), koffie/thee, een reader en meerdere hand-outs. Nadere info bij: L. Jetten, ivnuden@gmail.com, 06-14453566 of E. de Groot, ernestdegroot@hetnet.nl, 0413-251370.

Kijk ook op de website: www.ivn.nl/afdeling/uden

Klimaatneutraal?

Klimaatneutrale Wollen Sokken Politiek

Op het gebied van milieubewustheid zijn ze in Uden ons in Veghel altijd flink vooruit geweest. Daar hadden ze toch al een eigen IVN voordat wij hier zover waren. En ze liggen daar nog altijd aan top als het gaat om innovatief en milieubewust aan de toekomst te werken. We mogen verwachten dat ze daar binnenkort het langverwachte skoebidoe op het gebied van alternatieve energie zullen uitvinden. Let maar eens op wat er binnenkort bij Hoogveld-Zuid aan de Zeelandsedijk gaat gebeuren. Daar gaat het Nederlandse bedrijf TPSolar zonne-energie winnen op een uiterst ingenuwe wijze.

Wat doen ze namelijk, op speciaal verzoek van wethouder Van Merwerode? Ze zetten de zonnepanelen daar op 2 meter hoge pootjes. Daaronder mogen dan schapen gaan grazen. Klinkt dat niet geweldig, dubbel gebruik van de grond, energiewinning en productie van wol. Natuurlijk, wij weten van Karin best hoe rampzalig die herkauwende dieren het klimaat verpesten, maar in dit geval wordt dat prima gecompenseerd. Dat klinkt toch geweldig, klimaatneutraal wol maken. Daarvoor moet je in Uden wezen!

Toch ben ik bang dat Marianne Thieme niet zo gelukkig met dit plan zal zijn. Ik vrees dat er wel heel erg weinig voor de schaapjes te eten zal zijn als TPSolar de zonne-energie met panelen opvangt om elektriciteit op te wekken en de dieren in de schaduw van die panelen aan hun eten moeten komen. Gras heeft om te groeien diezelfde zonne-energie nodig die TPSolar al uit de lucht gevangen heeft. Zoals de Engelsen zeggen, you can't eat your cake and have it.

Kijk, als ze dat nu niet met TPSolar gedaan hadden maar met een bouwer van windmolens was dat dubbele gebruik van de grond goed gelukt. Zo'n turbine geeft wel wat schaduw, maar niet veel, die gebruikt alleen de windenergie en laat de zon over voor het gras. Maar dat zal wel teveel NIMBY zijn voor Van Merwerode. Ik durf het niet om te suggereren dat een varkensstal of een kalvermesterij met op het dak zonnepanelen ook een dubbel economisch rendement zou leveren, want er zijn natuurlijk ook andere dan economische motieven van belang. Voor Uden is de TPSolar favoriet omdat dat bedrijf personeel met problemen op de arbeidsmarkt aan het werk heeft. Een beetje minder slim personeel zou ook geen kwaad kunnen. Of een goede adviseur voor de wethouder?

Frank Lippe

Wat is het IVN?

Het IVN wil de natuur in al haar kleur en veelvormigheid onder de aandacht van mensen brengen en daardoor bijdragen aan de verwonderingen en het respect voor al het leven rondom ons.

Daarom is onze zelfgekozen lijfspreuk:

In Voor Natuur

Het IVN Veghel is aangesloten bij de landelijke Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie in Amsterdam.

Wat biedt het IVN Veghel?

Voor belangstellenden organiseert het IVN nu al 35 jaar, cursussen, tentoonstellingen, wandelingen en fietstochten in en rondom Veghel. Voor leden en donateurs staan ook wandelingen in nabijgelegen natuurgebieden en verenigingsavonden met diverse natuurthema's op het programma. De overige activiteiten vinden plaats in werkgroepverband:

Werkgroep / activiteit / Contactpersoon / telefoon

Amfibieën:

Matty Meij35 00 91

Geerbos/insectentuin:

Pieter van Breugel36 27 53

Planten:

Karin Koppen21 02 16

Schoolgidsen:

Hanneke Leenhouts.....28 78 51

Annette Roelands.....35 39 19

Marja van Heijst.....35 40 47

Veghelse Vogelaars:

Wolter Brongers.....34 07 64

Weidevogelgroep Boerdonk:

Tom van Lieshout..366255 / 06 51769185

Veghels Landschap:

Fer Kalis34 13 48

Tentoonstelling:

Mia Rooijmans36 29 77

Infoblad:

Maria Kordewinders(0492) 46 33 83

Ledenactiviteiten:

Lidou van Beurden36 57 12

Vrijdagochtendwandeling:

Pieter van den Berk36 60 84

Wandelen met De Donk:

Mia Rooijmans36 29 77

Wilt u actief worden in het IVN?

Dan bent u welkom als lid. Het lidmaatschap kost € 20,00 per jaar en voor huisgenootleden € 10,00 per jaar. Overmaken op rekeningnr. NL09INGB 0004 1542 71. Nadere inlichtingen of aanmelden bij het secretariaat IVN Veghel Antoniusstraat 11, 5469 EV Keldonk of secretari-

aat@ivn-veghel.nl

Wilt u het IVN Veghel ondersteunen?

U bent van harte welkom als donateur (minimum € 10,00 per jaar).

Overmaken op rekeningnr. NL09INGB 0004 1542 71. U krijgt dan het jaarprogramma toegezonden en vier keer per jaar het verenigingsblad Sprokkels met nieuws en verhalen over de natuur in en rondom Veghel.

Afmelden ? Voor 1 december van het lopend jaar bij het secretariaat

In het nummer van IVN-info leest u onder andere over: alles waar u in verwondering verslag van doet om anderen van uw belevenissen mee te laten genieten.

Kopij inleveren voor het herfstnummer 112

Tot 15 oktober (liefst eerder!)

Redactieadres:

Maria Kordewinders-van den Tillaar

Geluckweg 4

5469 NA Boerdonk

Telefoon:0492 - 46 33 83

E-mail: kordewinders@home.nl

Foto's en tekeningen zijn ook héél welkom.

Op weg naar...het einde. Tot de volgende keer!

Afbeeldingsgrootte

Stuurt u ons a.u.b. uw foto's in de oorspronkelijke resolutie. Minimaal 1Mb groot.

en plukt u iets van het internet zorg dan dat het rechtenvrij en ook 1Mb groot is.

Anders wordt de kolom niet gevuld. Niet verzenden met de e-mailontvanger, maar als echte bijlage. De Redactie.

